

Praktikams skirta pagalba tarptautiniame bendradarbiavime baudžiamosiose bylose Europos teisminis tinklas ir Eurojustas Kuo galime padėti?

2014 m. gegužės 6 d.

Įvadas

Šis dokumentas yra jungtinės Europos teisminio tinklo (ETT) ir Eurojusto darbo grupės (EDG) bendrų pastangų rezultatas. Jo tikslas yra padėti praktikams nuspręsti, ar bylas turėtų nagrinėti ETT, ar Eurojustas. Šis dokumentas taip pat užtikrina, kad tiek ETT, tiek Eurojustas nagrinės jų kompetencijai tenkančias bylas efektyviai išnaudodami laiką ir išteklius bei vengdami darbų dubliavimo.

Valstybių narių teismų praktikai dokumente informuojami apie ETT ir Eurojusto teikiamas paslaugas ir paramą vykdant tarptautinį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose. Jame taip pat aprašytas Eurojusto nacionalinės koordinavimo sistemos (ENKS) naudojimas.

Juo nesiekama pakeisti vidaus teisės nuostatų ar gairių dėl bylų supaprastinimo tarp ETT ir Eurojusto.

I Kas yra Europos teisminis tinklas?

ETT yra nacionalinių kontaktinių asmenų tinklas, kurio tikslas – palengvinti teisinį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose.

Nacionaliniai kontaktiniai asmenys yra dirbantys prokurorai, ikiteisminio tyrimo teisėjai ar kiti asmenys, kurie išimtinai nagrinėja bylas, susijusias su tarptautiniu bendradarbiavimu. Kiekviena valstybė narė skiria nacionalinius kontaktinius asmenis iš centrinės ar kitos valdžios institucijos, kuri vykdo tarptautinį teisinį bendradarbiavimą tiek tiriant bendrai nusikaltimus, tiek vykdant tam tikrų sunkių nusikaltimų formų, tokių kaip organizuotas nusikaltamumas, korupcija, prekyba narkotikais ir terorizmas, tyrimą. ETT sudaro daugiau nei 300 nacionalinių kontaktinių asmenų iš visų 28 valstybių narių. Be kontaktinių asmenų, kiekviena valstybė narė skiria ETT nacionalinį korespondentą. Taip pat kiekviena valstybė narė skiria korespondentą, atsakingą už tinklo techninius aspektus, kuris sprendžia klausimus, susijusius su ETT elektroninėmis priemonėmis.

Hagoje įkurtas ETT sekretoriatas yra ETT administracinis organas. Siekiant užtikrinti glaudų bendradarbiavimą tarp Eurojusto ir ETT, dalį sekretoriato sudaro Eurojusto darbuotojai, veikiantys kaip atskiras skyrius. ETT sekretoriatas yra atsakingas, *inter alia*, už pagalbos teikimą nacionaliniams kontaktiniams asmenims atliekant jų užduotis, ETT svetainės sukūrimą, priežiūrą, gerinimą ir jos operacinius elektroninius įrankius bei bendrą ETT administravimą.

Išsamesnę informaciją apie ETT sekretoriatą galite rasti adresu http://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/EJN_Secretariat.aspx arba susisiekę su ETT sekretoriatu elektroninio pašto adresu ejn@eurojust.europa.eu.

Kuo ETT jums gali padėti?

Jei jums reikalinga ETT pagalba, susisiekite su kontaktiniu asmeniu savo šalyje arba su byloje dalyvaujančios šalies kontaktiniu asmeniu. Išsamesnę informaciją apie kontaktinius asmenis galite rasti ribotos prieigos ETT svetainėje <http://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/>. Prieigą galite gauti per savo nacionalines valdžios institucijas.

ETT turi būti naudojamas siekiant:

- ***Nustatyti kompetentingas užsienio valdžios institucijas, su kuriomis būtų galima bendrauti tiesiogiai***

ETT svetainėje www.ejn-crimjust.europa.eu galite rasti savitarpio teisinės pagalbos (STP) prašymų elektroninį atlasą ir Europos arešto orderių (EAO) atlasą. Abu šie atlasai padės rasti užsienio kompetentingų valdžios institucijų adresus, telefono ir (arba) fakso numerius. Pagrindiniai atlasų skyriai yra išversti į visas oficialias Europos Sąjungos kalbas. Jei atlase nerastumėte reikalingos kontaktinės informacijos, kreipkitės į savo valstybės ETT kontaktinį asmenį, kad jis nedelsdamas pateiktų reikalingą informaciją. ETT kontaktinių asmenų sąrašas saugomo sumetimais yra apsaugotas slaptažodžiu, tačiau jis prieinamas jūsų valstybės narės ETT kontaktiniams asmenims. Taigi, jei reikėtų pagalbos susisiekiant su ETT kitoje valstybėje narėje, geriausias būdas tai padaryti – kreiptis į vieną iš ETT nacionalinių kontaktinių asmenų.

- ***Teisminiam bendradarbiavimui palengvinti***

Jeigu jums reikalinga informacija apie pagalbos gavimo sąlygas iš kitos valstybės narės konkrečioje byloje, galite kreiptis į kontaktinius asmenis savo valstybėje narėje arba naudotis atitinkamu ETT svetainės skyriumi:

- ✓ *rengdami teisinės pagalbos prašymą (TPP)*, siekiant gauti išsamesnę informaciją apie prašomos valstybės narės įstatymų numatytus teisinius reikalavimus arba norėdami aptarti specialius formalumus dėl Europos Sąjungos 2000 m. STP konvencijos 4 straipsnio taikymo. ETT svetainės *santraukoje* siūloma galimybė elektroniniu būdu sukurti TPP;
- ✓ *TPP vykdymo metu*, siekiant gauti papildomos arba tinkamam prašymo įvykdymui reikalingos informacijos;
- ✓ *TPP vykdymo vėlavimo arba nevykdymo atveju* siekiant patikrinti vykdymo eigą prašomoje valstybėje narėje ir (arba) pagreitinti vykdymą įsikišant nacionaliniam kontaktiniam asmeniui;
- ✓ *kai išduodate EAO*, galite naudoti ETT svetainės EAO skyriuje pareiktą formą, kur taip pat galite rasti informaciją apie EAO vykdymo eigą, praktinę informaciją, susijusią su formomis, deklaracijais ir pranešimus iš skirtingų valstybių narių;
- ✓ *kai jums skubiai reikalinga informacija apie EAO arba STP bylas, kurių terminas labai trumpas*;
- ✓ *kai reikalinga informacija apie bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose ES teisinių instrumentų įgyvendinimą* arba atitinkamus praktinius dokumentus (t. y., pranešimus, vadovus, vertinimo ataskaitas) per ETT biblioteką šiuo adresu:
<http://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/libcategories.aspx>.

- ***Palengvinti keitimąsi informacija tarp teisminių institucijų***

ETT kontaktiniai asmenys, dirbantys prokurorais ir ikiteisminio tyrimo teisėjais, dažnai gali greitai ir neoficialiai dalintis informacija apie vykdomus tyrimus ar procesinius veiksmus bei jų pasekmes, sulaikytus asmenis, sulaikymo trukmę ir teisinius sprendimus konkrečiose bylose. Toks keitimasis informacija kartais leidžia išvengti oficialaus TPP siuntimo. Jei jums reikalinga tokia informacija jūsų tyrimo ir teisminio nagrinėjimo metu, ypač skubiais atvejais, ir jūsų įstatymai leidžia teikti tokias užklausas, susisiekite su ETT kontaktiniu asmeniu, nurodykite, kodėl jums reikalinga ši informacija bei pateikite trumpą savo tyrimo ar teisminio nagrinėjimo aprašymą.

- **Gauti informaciją apie tyrimo priemones**

ETT svetainės Fiches Belges skyriuje pateikiama aktualių nacionalinių įstatymų apžvalga apie tyrimo priemones STP srityje. Jei reikia daugiau informacijos, visada galite kreiptis į ETT nacionalinius kontaktinius asmenis.

II Kas yra Eurojustas?

Eurojustas – tai Europos Sąjungos institucija, įkurta 2002 m. siekiant skatinti bei gerinti valstybių narių kompetentingų teisminių institucijų koordinavimą ir bendradarbiavimą, kai tai susiję su sunkiais tarpvalstybiniais nusikaltimais, pavyzdžiui, organizuoto nusikalstamumo, korupcijos, prekybos narkotikais ir terorizmo sritimis.

Eurojusto būstinė yra Hagoje. Jos pagrindinė užduotis – palengvinti TPP teikimą ir taikyti savitarpio pripažinimo priemones, pavyzdžiui, vykdyti EAO.

Eurojusto veikla daugiausia susijusi su bendradarbiavimu tarp kompetentingų nacionalinių institucijų valstybėse narėse, tačiau Eurojustas bendradarbiauja ir su trečiosiomis šalimis.

Kaip Eurojustas gali jums padėti?

Jei jums reikia Eurojusto pagalbos, turėtumėte kreiptis į savo nacionalinę atstovybę Eurojuste. Daugiau informacijos ieškokite šioje Eurojusto interneto svetainėje:

<http://eurojust.europa.eu/Pages/home.aspx>

Eurojustas gali pasiūlyti įvairią praktinę pagalbą šiose srityse:

- **Palankesnių sąlygų teisminiam bendradarbiavimui sudarymas**

Eurojustas teikia pagalbą nacionalinėms valdžios institucijoms per nacionalinius narius, jų pavaduotojus, padėjėjus, turinčius įgaliojimus palengvinti bendradarbiavimą tarp tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo institucijų sudėtingais arba skubiais atvejais. Taip pat tais atvejais, kai kiti bendradarbiavimo kanalai nėra tinkami arba tikėtina, kad rezultatai nebus pasiekti per reikiamą laikotarpį.

Eurojustas gali padėti, kai reikia gauti informaciją apie TPP ar savitarpio pripažinimo principu pagrįstų instrumentų vykdymą, kuomet kitų susižinojimo kanalų (pvz. tiesioginiai kontaktai tarp nacionalinių institucijų ar kiti susižinojimo kanalai) panaudojimas nebuvo sėkmingas. Be to, Eurojustas gali teikti pagalbą ir tais atvejais, kai reikia skubaus TPP ar savitarpio pripažinimo principu pagrįstų instrumentų įvykdymo. atsižvelgiant į pagrindinę Eurojusto užduotį sudaryti palankesnes sąlygas teisminiam bendradarbiavimui, Eurojustas gali pasiūlyti ir kitus kanalus, kuriais būtų galima apsikeisti policijos disponuojama operatyvine informacija.

Gavęs informaciją apie valstybėse narėse vykdomus įvairius tyrimus ir baudžiamuosius persekiojimus, Eurojustas gali pateikti duomenis nacionalinėms teisminėms institucijoms apie atitinkamas bylas, kurios tiriamos kitose valstybėse narėse.

Maža to, Eurojustas gali padėti praktikams rengiant TPP.

- ***Pagalba siekiant išvengti jurisdikcijos kolizijų ar jas sprendžiant***

Tais atvejais, kai daugiau nei viena valstybė narė atlieka analogišką tyrimą ar baudžiamąjį persekiojimą Eurojusto galima prašyti pateikti neįpareigojančią rekomendaciją, kuri valstybė narė turėtų pradėti tyrimą arba baudžiamąjį persekiojimą.

- ***Tyrimo arba baudžiamojo persekiojimo koordinavimas***

Dėl savo struktūros ir patirties teisiniame bendradarbiavime, Eurojustas turi daugiau galimybių padėti tais atvejais, kai dviejose arba daugiau valstybių narių yra atliekami ikiteisminiai tyrimai, kuriems yra reikalingas koordinavimas, apsiikeičiant susijusia informacija. Eurojustas taip pat padeda nustatyti, ar valstybės narės turėtų tęsti atskirus tyrimus, ar joms geriau sutelkti tyrimus ir procesinius veiksmus vienoje arba kelyse valstybėse narėse.

Be to, Eurojustas padeda dalyvaujančioms valstybėms narėms diskutuoti ir pasiekti susitarimus kaip, kada ir kur bus atliekami bendri veiksmai arba vykdomas baudžiamasis persekiojimas.

- ***Koordinacinių pasitarimų ir koordinacinių centrų organizavimas ir parama***

Eurojustas gali organizuoti koordinacinius susitikimus tarp įvairių valstybių narių tyrėjų, prokurorų ir ikiteisminio tyrimo teisėjų Hagoje arba kitose šalyse. Kartais šiuose koordinaciniuose pasitarimuose dalyvauja ne tik valstybių narių, bet ir trečiųjų šalių teisminių ar teisėsaugos institucijų, Europolo ir OLAF atstovai.

Koordinaciniai pasitarimai yra labai naudinga priemonė, leidžianti specialistams gimtąja kalba keistis informacija apie susijusius ikiteisminius tyrimus ir planuoti bendrus veiksmus. Šių susitikimų metu problemos, kurioms išspręsti pagal tradicines bendradarbiavimo schemas reiktų daug laiko ir lėšų, dažnai galima greitai užbaigti.

Šiuo metu Eurojustas apmoka apgyvendinimo Hagoje ir kelionės išlaidas dviem dalyviams iš kiekvienos valstybės narės. Eurojustas taip pat gali organizuoti koordinacinius centrus, skirtus bendriems veiksams (dėl jų dažniausiai sutariama per koordinacinius pasitarimus) remti ir koordinuoti, jeigu tokie veiksmai turi būti atliekami tuo pačiu metu skirtingose valstybėse narėse. Koordinavimo centrai sudaro sąlygas koordinuoti informaciją ir perduoti ją realiu laiku kompetentingoms institucijoms atliekamų veiksmų dieną, pavyzdžiui, kai vienu metu įvairiose šalyse atliekamos kratos. Taip pat koordinaciniai centrai padeda išspręsti galimus klausimus, kylančius vykdant EAO arba paiešką ir poėmį pateikiant papildomus prašymus ar nutartis.

- ***Pagalba sudarant jungtines tyrimo grupes bei jų rėmimas***

Eurojustas gali padėti steigiant jungtines tyrimo grupes (JTG) teikti pagalbą jų veikimo metu ir jas vertinant. Eurojustas gali identifikuoti konkrečias bylas, kuriose gali būti sudaryta JTG, suteikti naudingą teisinę ir praktinę informaciją, pvz., apie nacionalinius įstatymus, galimas kliūtis ir tinkamiausią praktiką, teikti paramą rengiant JTG susitarimus ir sudarant veiksmų planus. Eurojusto nacionaliniai nariai gali dalyvauti JTG veikloje, jeigu būtų nuspręsta, kad tai bus naudinga.

Taip pat Eurojustas gali teikti finansinę paramą – padengti dalį JTG veiklos išlaidų ir/ar skiriant įrangą, pavyzdžiui, mobiliuosius telefonus. Daugiau informacijos ieškokite šioje interneto svetainėje:

<http://eurojust.europa.eu/Practitioners/Eurojust-Support-JITs/JITs/Pages/history.aspx>

- ***Teisinės pagalbos prašymų gavimo ir siuntimo trečiosioms šalims palengvinimas ir koordinavimas***

Jei jums reikia susisiekti su nacionaline teismine institucija trečiojoje šalyje, galite kreiptis į savo nacionalinę atstovybę Eurojuste. Eurojustas turi kontaktinius asmenis maždaug 33-iose ES nepriklausančiose šalyse (tarp jų – Argentinoje, Brazilijoje, Indijoje, Tailande, Rusijos Federacijoje ir Ukrainoje).

Eurojustas yra pasirašęs bendradarbiavimo susitarimus su Norvegija, Moldova, JAV, Islandija, Šveicarija, Makedonijos Respublika ir Lichtenšteinu. Šiuose susitarimuose gali būti numatytas ir asmens duomenų perdavimas. Be to, Eurojuste nuolat dirba ryšių prokurorai iš Norvegijos ir JAV.

Daugiau informacijos ieškokite šioje Eurojusto interneto svetainėje:

<http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/Pages/agreements-concludedby-eurojust.aspx>

III Koks yra ENKS vaidmuo?

Šiuo metu Eurojusto nacionalinė koordinavimo sistema (ENKS) diegiama valstybėse narėse. ENKS turi dvi pagrindines funkcijas: 1) užtikrinti, kad įvairių korespondentų, kontaktinių asmenų, ekspertų, tarp jų ir ETT nacionalinių korespondentų bei 3 ETT kontaktinių asmenų darbas būtų koordinuojamas; 2) palengvinti Eurojusto veiklą valstybėse narėse. Kuomet paskiriami keli Eurojusto korespondentai, vienas jų turi būti atsakingas už ENKS veikimą.

ENKS patikėtos, inter alia, šios užduotys: 1) užtikrinti, kad Eurojusto bylų valdymo sistemoje veiksmingai ir patikimai būtų gaunama su atitinkama valstybe nare susijusi informacija; 2) padėti nacionalinėms teisminėms institucijoms ir praktikams nuspręsti, ar konkrečioje byloje reikalinga Eurojusto arba ETT pagalba; 3) padėti Eurojusto nacionaliniams nariams nustatyti, kurioms institucijoms turi būti teikiami prašymai dėl teismo bendradarbiavimo ir savitarpio pripažinimo principu pagrįstų instrumentų vykdymo.

IV EUROJUSTAS ar ETT – kurį pasirinkti?

Galite naudotis ir Eurojusto, ir ETT paslaugomis. Jeigu nežinote, kurį pasirinkti, tai nesvarbu, nes tiek jūsų atstovai Eurojuste, tiek ETT kontaktiniai asmenys nuolat palaiko tarpusavio ryšį.

Pagaliau pati institucinė struktūra užtikrina, kad jūsų prašymas dėl teisinės pagalbos bus perduotas tinkamiausiam gavėjui. todėl jums nebūtina tuo pačiu klausimu kreiptis į abu subjektus.